

W. Wodziniski Glas (1786. 25 p. 1/2)

W O D Z I N S K I
W O D Z I N S K I E G O
W O D Z I N S K I E G O

M O W A

JASNIĘ W. JMCI XIEDZA
W O D Z I N S K I E G O
BISKUPA SMOLENSKIEGO.

25 paźd. 1786

na Sejmie,

XVIII. 1. 1343

*Do examinu czynności Kommissyi
Skarbowey Koronney y kalkulo-
wania percept y expensow te-
goż Skarbu Koronnego od J. K.
Mci y Stanow Rzeczypospolitey
Osoby Deputowane.*

z Senatu.

<i>J. W. Wodziński,</i>	<i>Biskup Smoleński.</i>
<i>J. W. Kęszycki,</i>	<i>Wda Gnieźni:</i>
<i>J. W. Ryłczewski,</i>	<i>Kasztel: Lubacz:</i>
<i>J. W. Zyberk,</i>	<i>Wda Brzeski Lis</i>

Ex Equestri Ordine.

z Prowincyi Wielkopolskiey.

Urodzeni.

<i>Zakrzewski,</i>	<i>Podcz: Poznań: Po- set Kaliski</i>
<i>Stokowski,</i>	<i>Podkom: Po: Łęcz:</i>
<i>Karwolecki,</i>	<i>Podk: y Pos: Płoc:</i>
<i>Okęcki,</i>	<i>Podjędek Warsza: Poset Rozański.</i>

A 2

z *Prowincyi Małopolskiej.*

Chwalibog,	<i>Woy ski y Poset Krak:</i>
Graiewski,	<i>Poset Lubelski</i>
Kicki,	<i>Koniuszy W. Kor: Po-</i> <i>set: Instantski.</i>
Leduchowski,	<i>Wdzic y Poset: Czern:</i>

z *Prowincyi W. Xięstwa Lit:*

Burzyński,	<i>Sta Krasno: Poset</i> <i>Braławski</i>
Ogiński,	<i>Wdzic y Poset Trocki</i>
Medeksza,	<i>Sta Skirsz: y Poset</i> <i>Kowiński.</i>
Dzieduszycki,	<i>Pisarz W. Lit: Poset</i> <i>Instantski.</i>

*NA Seymie Warszawskim od De-
legowanego do Examinu czyn-
ności y kalkulacyi Kommissyji
Skarbowey Koronney: do Zgro-
madzonych Seymuiących Rze-
czypospolitey Stanów: J. W.
Fmci Xiedza Wodzińskiego
Biskupa Smoleńskiego Mowa:
miana w Izbie Senatorskiej
Dnia 25. 8bris 1786. Roku.*

KROLU NAYJASNIEYSZY PANIE NASZ
MIŁOSCIWY,

W YZNACZENI od Wa-
fzey K. Mości y Seymuiących
Rzeczypospolitey Stanów do e-
xaminowania czynności Kommiss-
A

fyi Skarbowey Koronney w ka-
 żdey Sessyi, y do kaźdey mate-
 teryi: mieliśmy w uwadze na-
 szey: straż uczynioney przyśle-
 ktòra nam y teraz w relacyi czy-
 nienia Seymującym Stanom: nie-
 odstępnym jest sumnienia nasze-
 go świadkiem.

Kommissya Skarbowa Koron-
 na, troiakię ma dla dobra publi-
 cznego uslug swoich obowiązki:
 oddaie w sądach Juryzdykcyi
 swoiey sprawiedliwość przez są-
 dzenie Spraw y ferowanie De-
 kretów: to raz.

Czyni rozrządzenie w Eko-
 nomii Skarbu publicznego przez
 wydanie swoich Rezolucyi: to
 drugi.

Dogląda y strzeże publicznych
 Rzeczypospolitey dochodów y
 czyni z nich według Prawa ex-

penfa: to trzeci obowiązek usługi publiczney Skarbowey Kommissyi.

Przez dwa roki od ostatniego Seymu Grodzińskiego Kommissya Skarbowa Koronna: z czynności sądowey Juryzdykcyi swojej, przeświadcza y Nas Delegowanych y całą Publiczność temi dowodami.

Okazując Protokoły, Dekreta, Sentencyonarz, Xięgi czyli Tomy porządnie spraw sądzonych y zapisanych: A oto jest pierwszy dowód ich pracy.

Okazując Raporta każdego kwartału zapisane wielością odśadzenia spraw y do Departamentu sprawiedliwości odeślane: A oto jest drugi y pewny dowód Ich pilności.

Nie znaydując żadney podaney noty : któraby zaskarżała Kommissyą lub o opiekliwość Sądu, lub o pokrzywdzenie iakieykolwiek strony: A oto jest trzeci dowód okazujący Ich sprawiedliwość.

To wszystko gdy w całej Delegacyi naszej nie zostawiło powątpienia : winniśmy Sejmującym Stanom to rzetelnie uczynić świadectwo: że Kommissya Skarbowa Koronna: Nie tylko *Iusto & recto* *Judicio* ale y *celeri cursu*: nie folgując pracy w zasiadaniu, słuchaniu, y sądzeniu spraw; uczyniła zadofyc Sprawiedliwości w czynnościach Sądowej swoiey Juryzdykcyi.

Drugi obowiązek Kommissyi Skarbowey Koronney czynności y usługi dla Rzeczypospolitey jest

rozrządzać Ekonomią Skarbu Koronnego.

Ta Ekonomia zależy na dopilnowaniu, nie tylko całości y pewności Intrat Rzeczypospolitey, ale y na sfolgowaniu mieylcom do czasu: odmianie Kontraktów: poszukiwaniu y wynalazku aukcyi pewnych: warowaniu się szkody: postrzeganiu wszystkich Officialistów Skarbowi służących.

W tey czynności okazała Nam Kommissya Skarbu Koronnego Protokół dyspozycyi y Rezolucyi swoich porządnie Dyaryuszem zapisany; Regestra codzienne: Raporta naybliższych czasów tygodniowych: miesięczne, kwartalne, półroczne y roczne kalkulacje: y to wszystko: - co czyni dowód; Ich czułości, pilności, y porządku.

Rezolucye Kommissyi Skarbowey: iedne są podług Prawa, drugie są oświadczone od Kommissyi Skarbowey, nie mieć prawa, wszystkie jednak zarowno co do Kommissyi Skarbowey od całej Delegacyi Naszey uznane za słuszne y za sprawiedliwe: co do Stanów Rzeczypospolitey te Rezolucye które Kommissya oświadczyła nie mieć Prawa, godne są uwagi: iako po swoiey sprawiedliwości żądaią od Stanów decyzyi.

Do tych Rezolucyi należą noty podane do naszey Delegacyi: J. W. Potockiego Podkomorzego Koron: J. O. Xżney Jmci Lubomirskiey Kafztelanowey Krakowskiey, Urodzonego Schabickiego Obywatela Woiewòdztwa Kiowskiiego, Urodzonego Rudnic-

kiego bywższego Kassyera Skarbu Koronnego, części Obywatelów w mieście Warzawie czyniących gospodarstwa browarne: znaczny corocznie prowent do skarbu Koronnego składających.

Te wszystkie Memoryały do Naszey Delegacyi podane *suo loco* są zapisane w Protokule examinu Kommissyi Skarbowey od Nas czynionego: ktòry na ten koniec jest sporządzony y pracą Nas wszystkich wyręczającą, J. W. Jmci P. Zakrzewskiego Posła Woiewództwa Kaliskiego godnego w Delegacyi Naszey Kolegi, jest zapisany: Aby *scrutinium* od Nas wszystkich w zapytaniu, kalkulowaniu, rewidowaniu czynione, głosem tegoż Protokułu Relacyą iasną, porządną we wszystkich materyach y okolicznościach, od całej Na-

szey Delegacyi, *tanquam ore unius labii* Seymuiącym Stanom z okazaniem rzetelney prawdy, tenże J. W. Posel Kaliski wyfzczegulnił, y opowiedział.

Trzeci obowiązek usługi Kommissyi Skarbowey Koronney dla Rzeczypospolitey iest: doglądać, strzedz, y odbierać publiczne do Skarbu Koronnego należące dochody: y z nich według Prawa czynić expensa.

Do examinowania tey czynności Kommissyi Skarbowey więcey iefzcze natężyliśmy usiłowania Nasze, bo to idzie o pieniądze: które są niejakim żywiołem u Rzeczypospolitey społeczności ludzkiej które dobrze zarządzone, sprawują w kraiu porządek: w radzie zgodę: w woysku moc y siłę: w Obywatelach

wesołość: w całym Narodzie spokojność y ukontentowanie.

Macie już w ręku zgromadzone Stany Tabelle rozdane: jasnie tu każdy widzi, że ta materia mowy dzieli się na perceptę y expensę: Nie masz żadnego artykułu percepty; żebyśmy zaraz nie dochodzili pewnego źródła, z kąd takowa wypływa Percepta: z rozbieraniem dalszym: że ta percepta większą byź nie mogła, że układ takowey percepty zawsze podług prawa strzeżony, nie może mieć upadku: że fundusz takowey percepty może byź powiększony: że sama Administracya Kommisyi Skarbowey po wypłynieniu Kontraktów może byź publicznemu Skarbowi pożyteczniejszą; Na to wszystko pokazane nam były Taryffy,

Lustracye, Kontrakty, Regestra.

Toż się ma mówić y rozumieć o expensie.

Nie masz artykułu expensy: któryby swoiey nie miał należności, a toż Prawa, z Kontraktu, z Ugody, z Assygnacyi, z Rezolucyi z porządny do każdego wypłacenia się oddanym kwitem.

Z takowego ściślego examinu nad każdym percepty y expensy zaſtanowionym Artykułem pokazały się rzetelne te trzy z całej kalkulacyi dowody.

Pierwszy: że Kommissya Skarbowa Koronna przez te dwa roky, zebrała perceptę dochodów publicznych do Skarbu Koronnego 26,661.971. złotych, a za tym dowodzi: że pilnym dozorem y starannością swoią: powiększyła w percepcie procent

Rzeczypospolitey nad przeszłe lata 646.843. złote

Drugi dowód: że Kommissya Skarbowa Koronna wyexpensowała 24;638.821. złotych: a z tym dowodzi: że expensa uczy-nione według Prawa nikomu nie zatrzymały należącey zapłaty.

Trzeci dowód z kalkulacyi: że Kommissya Skarbowa Koronna zostawiła w remanencie y kassie Skarbu Koronnego 2,161.356. złotych, a z tym dowodzi wier-ność y pilność gorliwą na ucale-nie y utrzymanie Skarbu Koron-nego.

Prześwietne Stany, o iak to rzeczą jest miłą! widzieć z prze-świadczeniem, że Skarb Koronny dobrze pilnowany, wiernie rzą-dzony, wszystkim się potrzebom opłacił: Nie masz ktoby się żalił:

nie masz ktoby desperował: nie masz ktoby krzywdy swoiey dowodził, nikt nie narzeka: wszyscy błogosławia.

To pewna, że nie zrowniamy Skarbu Koronnego z bogactwami infzych Państw y Narodów: Nie mamy Luzytańskiej Hiszpańskiej płynącej do Nas y dla Nas srebrney floty: Nie przywiozą nam okręty z Murzyńskich, Indyjskich ziemi: z wielkiej Tartaryi krajów złotego piasku: slyszemy o ich wielkich bogactwach: lecz też razem slyszemy o ich wielkim nierządzie.

Nie będziem zatym zazdrościć wszystkim Krolestwom zaszczyconym bogatemi Skarbami: bylebyśmy w sobie y między sobą pomnożyli miłość Oyczyzny, miłość dobra publicznego: byleby-

śmy złożyli przefady y zachowali ku sobie miłość, y jako Chrześcianie y jako Bracia iedney matki y iedney Oyczyzny, dość dla Nas pociechy z tego przekonania.

Skarb Koronny dobrze zarządzony, że nie iest wielki: nie podpada zazdrości, to iest rzetelną prawdą: Dozorcy y Urzędnicy Skarbu Koronnego, że są mężami cnotliwemi: Ci są do zazdrości, to iest: samą rzetelnością.

Prześwietne łeymujące zgromadzone Stany macie tu w oczach swoich przytomne wszystkie Osoby Kommissyą Skarbową Koronną składające: Oni wam się dziś stawili do usprawiedliwienia z powierzonych sobie Urzędów.

My Deputowani od Was do ich examinu czynności dwoch-

B

letnich: wfszystkłą siłą natężoną rozumu y pamięci Naszey: nie opuściliśmy żadnego zapytania służącego y stosującego się do ich Urzędu y poprzyśiężonych w nich dla Oyczyzny usług: żeby Nam nie słowy tylko: lecz razem z dowodem tłumaczyli się.

Nie możemy *teste conscientia* inaczey o nich mówić: tylko że ci mężowie wybrani od was: we wfszystkich Prawa rozkazach, we wfszystkich obowiązkach Urzędowania swojego, odpowiedzieli y okazali w dowodach: że się samą rządzili cnotliwością.

Ci mężowie nie zawiedli ufności waszych, któraście przy ich wyborze mieli.

Ci Mężowie porzuciwszy własne domy y majątki dla miłości dobra Publicznego, zdaie się, że

zapomnieli o sobie: a oddali się u-
słudze publiczney: aby Sprawie-
dliwość administrowali, aby do-
chody Skarbu Koronnego ubespie-
czyli y powiększyli: aby expensa
ile możności oszczędzili: aby
Skarb Koronny ocalili y zacho-
wali.

Jest zatem wielkim obowiąz-
kiem teraz całej naszej Delega-
cyi do Was mówić Prześwietne
Seymuiące zgromadzone Stany:

Abyście tym wiernym Waszym
Skarbu Koronnego Kommissarzom
w dzisieyszego Seymu Konstytu-
cyi oddali Sprawiedliwość godną,
Ich gorliwym Rzeczypospolitey
wyślugom.

Niech czytają Ich sławę współ-
cześni życia y Urzędów Ich na-
stępcy: niech się z Ich przy-
kładu gorliwzemi jeszcze Oyczy-

zny y dobra publicznego stawia-
ią miłośnikami: (Nie będą im
zazdrościć:) niech naydalsza po-
tomność: tych cnotliwych skarbo-
wych Kommissarzów, tych wier-
nych dobra publicznego Dozor-
ców, tych Sprawiedliwość czynią-
cych Mężów, pilności, rzetelności,
poczciwości serc y dusz ich czy-
ta, y uwielbia charaktery.

Lecz gdy ia to o tych cnotli-
wych mężach przed Tronem W.
K. Mci do Standów zgromadzo-
nych mówię; znam y czuję, ia-
ka się napęlnia pociechą serce W:
K. Mości.

Nayiaśnieyszey Miłościwy Pa-
nie: czyli to W. K. Mość na
ten skład Skarbu Koronnego pa-
trzyysz iakikolwiek on iest, ma-
ły czy wielki: twóy to własny:
bo Twego Nayiaśnieyszey Panie
wynałazku y utworzenia. Ani się

znaydzie; ani może tey prawdzie nikt żyjący zaprzeczyć.

Nie będę wspominał Naddziadów: Nie powiem o Pradziadach: My żyjący przed wstąpieniem Twoim na Tron Miłościwy Panie patrzyliśmy, y liczyliśmy, dochody Skarbu Kor., którego na ów czas skład: zdaie się, iżby nie wystarczył na Expensę famey tylko potrzebney dzisieyszey Skarbu usługudze, to mało: iest ieszcze większa prawda: mieliśmy takie niemal przekonanie, że ta ziemia, to Królestwo, ta Rzeczpospolita iest tak nieużyta skała: iż się na niey w dochodzie Publicznego Skarbu urodzić nic nie może.

Tak trzeba było iuż nie tylko śadzić, lecz y wierzyć, za tym doświadczeniem .

B

Nie był nikt coby się zamyślił o tey plancie: Nie był nikt, coby się odważył ruszyć siłę swoją na tę skalistą opokę: Wizyfcy myśleli: wszyscy pracowali na zysk prywatny na wygurowanie własney Fortuny: nic nie myśląc: y owfzem usuwając się y osobliwizemi zaffaniając libertacyami od Publicznego dochodu: o który tylko w samych słowach próżną rozszerzali gorliwość, wszakże wprędce doświadczyli, że w obojgu nie znaleźli Boskiej pomocy:

Dzięki Bogu Tobie to tylko Najjaśnieyszy Panie zostawił Bóg tę dla Ojczyzny pomoc.

Ciebie chciał mieć sprawcą Publicznego Rzeczypospolitey Skarbu: Idzie zatym: czyli wielki czyli mały Skarb Koronny zawsze szacowny.

Szacowny ten skarb bo iest Two-
 ego Miłościwy Panie wynalaz-
 ku, szacowny ten Skarb bo się w
 nim nie znayduie grosz ucisku, sza-
 cowny ten Skarb, bo wszystkim
 wypłatny: szacowny ten Skarb bo
 iest rządny: szacowny ten Skarb
 mówię na koniec (bo się wielu do
 tego przyzna) że za pomnożeniem
 się iego pomnożył się majątek w
 Narodzie, wielu ubogich Familii y
 Obywatelów.

Bądźże pewnym Nayiaś: M. P.
 że nie tylko w tym obecnym lu-
 du Twego zgromadzeniu: ale y
 w całym Narodzie wiele masz za
 sobą do Boga wzdychających serc,
 abyś nie przestał żyć tey Oyczy-
 źnie: któryś iey dał żywioł w za-
 fileniu Publicznego Skarbu: *Dies
 super Dies Regi adjicias.*

Jeżeli W. K. Mśc obrócisz oczy
 na tych cnotliwych mężów: na

tych usprawiedliwiających się z Urzędu swojego Skarbu Koronnego Kommissarzów: Ich sława Twoją jest Najjaśnieyszy Miłościwy Panie chwałą, oni są promieniami Twoiego światła y blasku Twey Korony, Tyś ich nauczył twey pilności, tey wierności, tey o Dobro Publiczne gorliwości, tey pracy, y tey cnotliwości: Nie wzięli oni inaczey tey nauki, tylko wstępuiąc w ślady Twoie *Regis ad exemplum*: Dajże im mieysce Miłościwy Panie w sercu swoim: bo oni to pokazali, że kochając Oyczyznę nie słowy lecz uczynkami: kochają iey Oycza.

Do obowiązków przekonania Delegacyi naszey, włożyli na nas powinność sami Jaśnie Wielmożni Kommissarze Kommissyi Skarbowey Koronney: abyśmy przy

tey Stanom zgromadzonym Re-
lacyi: szczegulniey opowiedzieli
dwudziesto kilka letne wyflugi z
Urzędu swego Jaśnie Wielożne-
go Jmci Pana Koffowskięgo Pod-
skarbiego Nadwornego Koronne-
go. Jego gorliwość, Jego pilność,
Jego baczność y pamięć w inte-
ressach całość Skarbu koronnego
zabespieczających: iako nał wszy-
stkich przeświadczyła y nie raz
zaftanowiła: tak przypomina nam,
abyśmy się u Stanów Seymujących
upomnieli o porównanie Pensyi
Jego z pensyą kollegujących z
nim Ministrów.

Prześ: Stany rowniając tę pen-
sya: nic nadto nie uczynicie: tylko
dogodzicie wymiarowi sprawiedli-
wości: o nadgrode zaś rzeczywi-
stych tego Ministra zasług pro-
wadźcie go do Tronu.

Nayiaśnieyszey Miłościwy Panie od samego początku postanowienia Kommissyi Skarbowey Koronney są to naypierwsi w tey Kolonii od W. K. Mci postanowieni robotnicy J. W. Kof-sowski Podskarbi Nadworny Koronny, J. W. Jmśc Pan Mikorski Pifarz Kommissyi Skarbowey Koronney, godny dziś Podkomorzy y Posel Ziemi Gostyńskiej: Ich nie-przerwana y gorliwa praca roz-przestrzeniła drogę każdemu wchodzącemu do tey tak pożyte-czney Rzeczypltey: uslugi. Oni pierwsi w pierwszey zaraz pracy Twoie Miłościwy Panie wiernie wykonywali rozkazy: Oni od nay-pierwszey planty W. K. Mci nie opuścili rąk od przedsięwziętey pracy, oni pierwsze naytrudniey-sze uprzętaali zawady: oni z tego rozrobionego pola dziś iuż nie

ziola, nie liście, nie kwiaty, lecz same pożyteczne z pracy swoiey. Tobie Nayaśnieyszy Panie y Rzeczypospolitey przynoszą y oddają owoce. My Delegowani powracając z tey pracowicie ozdobioney Krainy niesiemy do Tronu zasługi tych mężów, y składamy ie na szali u Tronu W. K. Mci Pana Naszego Miłościwego będącey. Nie do nas to należy: na tey szali złożone nas wszystkich szacować zasługi: Twoiey to tylko szcęgulaey Krolewskiej Prawo jest władzy szacować nasze zasługi y naznaczyć im miarę Twoiey Miłościwy Panie łaski.

My idziemy tylko za prawem proźby. Racz Miłościwy Panie w czasie woli Twoiey wskazać wziąć Łaskę Twoją tym Cnotliwym mężom Tą Ręką: którą

z Dobroci serca Twoiego wielu
uprzedziłeś nadgroda: A iezcze
dotąd iuż nie dla siebie: ale dla
miłości Oyczyzny, dla miłości
Dobra Publicznego wdzięczney
przynajmniey od nich oczeku-
iesz wyflugi.

Roku 1784. na Seymie Grodzińskim
 obrani za Kommissarzów Skar-
 bowych Koronnych na lat dwie
 do Seymu Warszawskiego 1786:
 Roku czynionego.

<i>Kommissarze.</i>	Bieliński, Sta Kadz: Woyna Sta Stanist: Kraiewski, Inst: Kor:
Stępkowski, W da Kij: Małachowski, „ Woi- woda Mazowiecki.	Ministrowie za- wsze nieodmiennie zasiadający w
Lipski, Kaszt: Łecz: Szymanowski: Regent Koronny.	Kommissyi.
Biernacki, Chor: Piotr: Gurski, Chor: Prasn: Kamieniecki, Podcz: Latyczewski.	Adam Łodzia Xiążę Poniński, Podskar: W: Koronny: Roch z Głogomy Kos- sowski, Podsk N. K.

Pisarz Kommissyi | bowey zafiada
cum voto decisi- | iacy.
vo ad vitæ tem-
pora lub ad Afec- | Jozef Mikoriki, Pod-
sum, zawieszę w | komorze Ziemi
Kommissyi Skar. | Gostyński.

W W A R S Z A W I E
w Drukarni P. DUEOUR, Konfyl: Nadw: J. K. M.
Dyrektora Drukarni Korpusu Kadetów.

M. DCC. LXXXVI.

XVIII. 1. 1343

<http://rcin.org.pl>

1343

XVIII.1.

1343